

Agnieszka Tomaszewska

Ocena skutków prawnych regulacji zawartej w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 899)¹

Impact assessment of regulation contained in the governmental Bill on Amending the Civil Procedure Code and Certain other Acts (Sejm's paper no. 899)

According to the author, creating the possibility of selling real estate by means of an electronic auction should be considered advisable and the direction of the adopted solutions should be generally assessed positively. Some of the proposed solutions need to be clarified or re-examined. Accepting the necessity of holding "remote" hearings and public sessions in a "distant" form, particularly during the state of epidemic danger or the state of epidemics, seems to be a correct solution. On the other hand the proposed regulations regarding the possibility of holding a closed hearing, are questionable. Changes concerning the possibility of communicating with the court by electronic means should, in principle, be considered desirable. However, the form of the proposed solutions – especially concerning electronic delivery – raises reservations.

Keywords: Civil Procedure Code, impact assessment, bill

Zdaniem autorki wprowadzenie możliwości sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej należy uznać za celowe, a kierunek przyjętych rozwiązań co do zasady ocenić pozytywnie. Niektóre z proponowanych rozwiązań wymagają doprecyzowania lub ponownej analizy. Przyjęcie konieczności odbywania rozpraw i posiedzeń jawnych w formie „odmiejscowionej”, w szczególności w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, wydaje się rozwiązaniem słusznym. Z kolei zaproponowane regulacje dotyczące możliwości przeprowadzania posiedzenia niejawnego budzą wątpliwości. Co do zasady za pożądane należy uznać zmiany mające na celu uregulowanie możliwości komunikowania się z sądem za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Natomiast kształt zaproponowanych rozwiązań w tym zakresie, w szczególności dotyczący doręczeń elektronicznych, budzi zastrzeżenia.

Słowa kluczowe: Kodeks postępowania cywilnego, ocena skutków regulacji, projekt ustawy

Ekspert ds. legislacji Biura Analiz Sejmowych ■
Kancelaria Sejmu, Biuro Analiz Sejmowych, Wydział Analiz Prawnych, Zespół Prawa Prywatnego, WARSZAWA, POLSKA ■
agnieszka.tomaszewska@sejm.gov.pl ■ <https://orcid.org/0000-0001-9524-8671>

¹ Ocena skutków prawnych regulacji zawartej w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk 899) sporządzona 8 lutego 2021 r. na zlecenie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu; BAS-WAP-102/21.

Przedmiot oceny

Przedmiotem oceny jest regulacja zawarta w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (dalej: projekt). W ocenie uwzględniono stan prawny na dzień jej sporządzenia.

Zakres proponowanych zmian

Projekt przewiduje zmianę przepisów następujących aktów prawnych:

- ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1575, ze zm.; dalej: Kodeks postępowania cywilnego lub k.p.c.,
- ustawy z 15 stycznia 2015 r. o obligacjach, t.j. Dz.U. 2020, poz. 1208, ze zm.,
- ustawy z 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 398, ze zm.,
- ustawy z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, t.j. Dz.U. 2020, poz. 971, ze zm.,
- ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, t.j. Dz.U. 2020, poz. 121, ze zm.,
- ustawy z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1655, ze zm.,
- ustawy z 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1798, ze zm.,
- ustawy z 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 288, ze zm.,
- ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, t.j. Dz.U. poz. 1842, ze zm.; dalej: ustawa o przeciwdziałaniu COVID-19 lub uCOVID-19.

Podmioty, na które będzie oddziaływać regulacja zawarta w projekcie

Regulacja zawarta w projekcie będzie oddziaływać między innymi na:

- 1) Ministra Sprawiedliwości,
- 2) sądy powszechne, administracyjne, wojskowe,
- 3) Sąd Najwyższy,
- 4) Naczelny Sąd Administracyjny,
- 5) uczestników postępowań sądowych,
- 6) profesjonalnych pełnomocników,
- 7) komorników,

- 8) Krajową Radę Komorniczą,
- 9) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz prezesów sądów powszechnych, administracyjnych, wojskowych.

Uwagi szczegółowe

Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 1 projektu)

Wprowadzane w projekcie zmiany Kodeksu postępowania cywilnego dotyczą między innymi możliwości przeprowadzania, na wzór istniejących rozwiązań w zakresie e-licytacji z ruchomości, e-licytacji z nieruchomości (dodanie rozdziału 6a – Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej). Projektowane rozwiązania zakładają, że przetarg w drodze elektronicznej odbywałby się wyłącznie na wniosek wierzyciela (projektowany art. 986² k.p.c.). Przy czym, w sytuacji prowadzenia egzekucji przez kilku wierzycieli do e-licytacji miałby wystarczyć wniosek jednego z nich. W przypadku braku wskazania takiej formy przetargu miałby się on odbywać w trybie dotychczasowym. Wniosek o przeprowadzenie przetargu elektronicznego będzie mógł zostać złożony zarówno w pierwszym, jak i drugim terminie licytacji. W pierwszej kolejności komornik udostępnić będzie obwieszczenie o licytacji na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. E-przetarg miałby trwać tydzień, na wzór funkcjonujących aukcji elektronicznych.

Wprowadzenie możliwości sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej należy uznać za celowe, a kierunek przyjętych rozwiązań ocenić pozytywnie. Trzeba odnotować, że wprowadzony (w związku z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19) zakaz eksmisji i przeprowadzania dużej części licytacji nieruchomości wykorzystywanych w celach mieszkalnych spowodował spadek liczby licytacji nieruchomości. Przyjęcie zaproponowanych rozwiązań może zwiększyć liczbę przeprowadzanych licytacji, jak również – co podkreśla projektodawca – obniżyć koszty i przyczynić się do przyspieszenia tych postępowań. Niemniej wydaje się, że część zaproponowanych w tym zakresie rozwiązań może wymagać doprecyzowania bądź ponownego przeanalizowania.

Po pierwsze, tryb w licytacjach nieruchomości będzie można zastosować jedynie na wniosek wierzyciela. Powyższe może nie służyć celowi, jakim jest między innymi zwiększenie liczby licytacji czy też przyspieszenie postępowania. Kolejna kwestia dotyczy publikacji obwieszczenia o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej jedynie na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. Takie rozwiązanie nie wydaje się korzystne i może wpłynąć na zawężenie kręgu potencjalnych nabywców. Także kwestie związane z rękojmią mogą budzić wątpliwości. Wydaje się, że w projekcie nie uwzględniono możliwo-

ści jej złożenia w gotówce (zob. projektowany art. 986⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c., zgodnie z którym „[r]ękojmię należy złożyć na rachunek bankowy najpóźniej na 2 dni robocze przed rozpoczęciem przetargu”). Może to także stanowić pewne ograniczenia, w szczególności biorąc pod uwagę, że „za datę złożenia rękojmi przyjmuje się dzień uznania rachunku bankowego komornika” (projektowany art. 986⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Zmianę w zakresie art. 953 § 1 pkt 5 k.p.c. należy ocenić pozytywnie. Zgodnie z aktualnym brzmieniem tego przepisu zainteresowany nabyciem nieruchomości może zapoznać się z aktami postępowania egzekucyjnego. Udostępnianie tak szerokiego zakresu danych i informacji o dłużniku może budzić wątpliwości i nie wydaje się celowe. Z kolei projekt zakłada możliwość przeglądania protokołu opisu i oszacowania – zamiast całości akt postępowania egzekucyjnego, które zawierają także informacje niemające związku z prowadzonym postępowaniem.

Zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu COVID-19 (art. 9 projektu)

[Art. 15zsz¹ uCOVID-19] Zgodnie z nowym brzmieniem art. 15zsz¹ ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19: „W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej «Kodeksem postępowania cywilnego»:

- 1) rozprawę lub posiedzenie jawne przeprowadza się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w nich uczestniczące nie muszą przebywać w budynku sądu;
- 2) przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić rozprawy lub posiedzenia jawnego na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku;
- 3) w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawiłość lub precedensowy charakter sprawy”.

Ponadto zgodnie z ust. 2 omawianego przepisu: „Od przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia jawnego w sposób przewidziany w ust. 1 pkt 1 można odstąpić tylko w przypadku, jeżeli rozpoznanie sprawy na rozprawie lub posiedzeniu jawnym jest konieczne, a odbycie posiedzenia w budynku sądu nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących”.

Zgodnie z obowiązującym art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 1 uCOVID-19: „[...] rozprawę lub posiedzenie jawne przeprowadza się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w nich uczestniczące nie muszą przebywać w budynku sądu, chyba że przeprowadzenie rozprawy lub posiedze-

nia jawnego bez użycia powyższych urządzeń nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących”.

Z kolei, jak stanowi art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 2 uCOVID-19: „[...] przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, jeżeli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, zaś przeprowadzenie wymaganych przez ustawę rozprawy lub posiedzenia jawnego mogłoby wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nich uczestniczących i nie można przeprowadzić ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia ich o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu”.

Wprowadzenie zaproponowanych zmian oznaczałoby konieczność rozpoznawania spraw przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Projektowane przepisy przewidują bowiem, jako zasadę, odbywanie rozpraw i posiedzeń jawnych w formie „odmiejscowionej”, a od przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia jawnego w ten sposób będzie można odstąpić tylko w przypadku, jeżeli rozpoznanie sprawy na rozprawie lub posiedzeniu jawnym jest konieczne, a odbycie posiedzenia w budynku sądu nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących. Ponadto zaprojektowane rozwiązania umożliwiają zarządzenie (przez przewodniczącego) przeprowadzenia posiedzenia niejawnego, w przypadku kiedy nie można przeprowadzić rozprawy lub posiedzenia jawnego na odległość. Jediną przesłanką dla zastosowania takiego trybu byłby zatem „brak możliwości” przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia jawnego na odległość. Aktualnie natomiast, jak wynika z art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 2 uCOVID-19, przewodniczący może zarządzić posiedzenie niejawne, jeśli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego mogłoby wywołać nadmierne zagrożenie i jednocześnie nie można przeprowadzić ich na odległość. Co więcej, jest to możliwe jedynie, gdy żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego (w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne). Ponadto w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika o tym prawie i terminie złożenia sprzeciwu. W orzecznictwie podkreśla się, że niedochowanie powyższego trybu prowadzi do naruszenia prawa strony do obrony swoich praw, w tym prawa do zapoznania się z aktami i dowodami zebranymi w sprawie. Tym samym zachodzi nieważność postępowania z przyczyny, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c.²

² Wyrok SA w Białymstoku z 29 października 2020 r., sygn. akt III AUa 506/20.

Kwestia dostępności wymiaru sprawiedliwości ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia realizacji konstytucyjnego prawa do sądu. Przyjęcie konieczności odbywania rozpraw i posiedzeń jawnych w formie „odmiejscowionej”, w szczególności w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, wydaje się rozwiązaniem słusznym. Niemniej wątpliwości budzą kwestie związane z możliwością „odstąpienia” od zastosowania takiego trybu, tj. wykazania „konieczności” (projekt nie precyzuje kryteriów konieczności), czy też oceny tego czy przeprowadzenie posiedzenia w budynku sądu „wywoła nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nim uczestniczących”. Odwołanie się do „nadmiernego zagrożenia dla zdrowia” może rodzić problemy w praktyce stosowania analizowanego przepisu. Kryterium to wiąże się z koniecznością arbitralnego rozstrzygnięcia przez przewodniczącego, kiedy taka sytuacja występuje.

Zastrzeżenia budzą także rozwiązania przyjęte w art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 2 uCOVID-19, które stanowią odstępstwo od zasady jawności posiedzeń sądowych. Zgodnie z projektem przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego „gdy nie można przeprowadzić” rozprawy lub posiedzenia jawnego na odległość z jednoczesnym bezpośrednim użyciem przekazu obrazu i dźwięku. Nie jest jednak jasne, jak należy rozumieć w tym wypadku przesłankę „niemożności”. Ponadto, w odróżnieniu od obowiązujących przepisów, projekt nie przewiduje możliwości złożenia sprzeciwu wobec decyzji przewodniczącego. Projektowane rozwiązania między innymi ze względu na przyjęte sformułowania i niejasne zwroty mogą wywoływać wątpliwości, a w połączeniu z brakiem możliwości zakwestionowania decyzji o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym nadmiernie ograniczać prawo do sądu.

Jak wskazano w uzasadnieniu: „[...] wzgląd na bezpieczeństwo uczestników postępowania oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości nakazuje odejście od ściśle postrzeganej zasady jawności zewnętrznej i skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne. W ocenie projektodawcy szybkość postępowania jest również wartością, którą należy się w tym przypadku kierować, w szczególności, że nie wpływa ona negatywnie na prawa strony do rzetelnego rozpoznania sprawy” oraz „[z]derzenie dwóch wartości konstytucyjnych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) – jawności rozprawy i prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, ale z wyłączeniem tej pierwszej, nie pozostawia wątpliwości, której należy dać pierwszeństwo”. Zasada jawności nie ma charakteru absolutnego, a jedną z wartości konstytucyjnych, która może uzasadniać ograniczenie jawności rozpoznania sprawy sądowej, jest zdrowie w aspekcie ogólnym i indywidualnym. Natomiast trudno podzielić poglądy projektodawcy odnośnie do „priorytetu” szybkości postępowania. Według Trybunału Konstytucyjnego sama szybkość postępowania nie jest wartością, na rzecz której można poświęcić ochronę praw podmiotowych³.

³ Wyrok TK z 2 października 2006 r., sygn. akt SK 34/06; zob. wyrok TK z 12 czerwca 2002 r., sygn. akt P 13/01.

Trybunał wskazuje również, że: „Uproszczenie i przyspieszenie może niewątpliwie dotyczyć kwestii formalnych (np. wprowadzenie formularzy czy skrócenie terminów składania odwołań), natomiast w żadnym wypadku nie może odnosić się do uprawnień stron wiążących się z obroną ich praw i interesów”⁴. Ograniczenie jawności nie może być zatem motywowane potrzebą zwiększenia efektywności postępowania.

Warto także zwrócić uwagę, że warunkiem przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia „odmiejscowionego” są odpowiednie możliwości techniczne. W praktyce może się okazać, że ze względów technicznych regułą może stać się, wbrew intencji projektodawcy, rozpoznawanie spraw na posiedzeniach niejawnych.

[Art. 15zsz⁹ uCOVID-19] Zgodnie z propozycją zawartą w projekcie art. 15zsz⁹ uCOVID-19 miałyby otrzymać następujące brzmienie: „W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich w sprawach wymienionych w art. 15zsz¹ pierwsze pismo procesowe wnoszone przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego albo Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej powinno zawierać adres służbowej poczty elektronicznej i numer telefonu” (ust. 1). Ponadto zgodnie z ust. 2 tego przepisu „[w] braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego cyfrowe odwzorowanie pism procesowych, zawiadomień, wezwań i orzeczeń sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na wskazany adres służbowej poczty elektronicznej”. Z kolei ust. 3 przewiduje, że „[c]yfrowe odwzorowania pism procesowych, zawiadomień, wezwań i orzeczeń uznaje się za doręczone w następnym dniu roboczym od chwili wprowadzenia ich przez sąd do środka komunikacji elektronicznej w taki sposób, żeby adresat mógł zapoznać się z jego treścią”, a jak stanowi ust. 4 doręczenie takie „[...] wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia odpisu pisma procesowego, zawiadomienia, wezwania lub odpisu orzeczenia”.

Mimo że za pożądane należy uznać zmiany mające na celu uregulowanie możliwości komunikowania się z sądem za pomocą środków komunikacji elektronicznej, to zaprojektowane regulacje (w szczególności dotyczące doręczeń za pomocą środków komunikacji elektronicznej) budzą zastrzeżenia.

Biorąc pod uwagę brzmienie art. 15zsz⁹ uCOVID-19, należałoby uznać, że zamiarem projektodawcy jest wprowadzenie komunikacji elektronicznej między sądem a profesjonalnym pełnomocnikiem jako zasady. Zgodnie z art. 15zsz⁹ ust. 1 uCOVID-19 pierwsze pismo procesowe powinno zawierać adres służbowej poczty elektronicznej i numer telefonu. W ust. 2 wskazano z kolei, że w przypadku braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego sąd doręcza korespondencję na wskazany adres służbowej poczty elektronicznej. Przepi-

⁴ Wyrok TK z 12 marca 2002 r., sygn. akt P 9/01.

sy nakładają na wskazane podmioty obowiązek umieszczania w piśmie adresu poczty elektronicznej (i numeru telefonu), który ma służyć do komunikacji w przypadku „braku możliwości wykorzystania” systemu teleinformatycznego. W uzasadnieniu wskazano natomiast: „[...] W przypadku podania przez nich [profesjonalnych pełnomocników – uwaga A.T.] adresu poczty elektronicznej i złożenia wniosku w piśmie procesowym sąd będzie mógł komunikować się z pełnomocnikiem za pomocą ww. poczty”; a także „[p]roponuje się również wprowadzenie możliwości komunikacji elektronicznej między sądem a profesjonalnymi pełnomocnikami. W sprawach w postępowaniu cywilnym każde pismo procesowe wnoszone przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego albo Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej powinno zawierać adres jego poczty elektronicznej i numer telefonu. Podanie ich do wiadomości sądu jest tożsame z wyrażeniem zgody na wykorzystywanie tych danych przez sąd w dalszym toku sprawy”. Wydaje się zatem, że przytoczone fragmenty uzasadnienia wskazują jedynie na „możliwość” komunikacji w sposób elektroniczny. Zestawienie treści zaprojektowanych przepisów i uzasadnienia nie pozwala w sposób jednoznaczny odtworzyć intencji projektodawcy. Biorąc pod uwagę skutki przedstawionych rozwiązań, zarówno przepis, jak i uzasadnienie powinny być czytelne i spójne. Powyższe może także prowadzić do wątpliwości w zakresie tego, czy niepodanie adresu służbowej poczty elektronicznej i numeru telefonu należy traktować jako brak formalny pisma, co wiązałoby się z określonymi konsekwencjami. Informacyjnie można wskazać, że w przypadku postępowania w sprawach gospodarczych, które zakłada doręczenia elektroniczne, zgodnie z art. 458³ § 1 k.p.c. „[p]ozew powinien zawierać również wskazanie adresu poczty elektronicznej powoda albo oświadczenie powoda, że nie posiada takiego adresu”. Z kolei zgodnie z § 3 niespełnienie wymogów, o których mowa w § 1 lub 2, uznaje się za brak formalny pisma uniemożliwiający nadanie mu prawidłowego biegu.

Kolejna kwestia związana jest z użytymi przez projektodawcę w omawianych przepisach sformułowaniami. Projekt nie zawiera definicji użytych pojęć, co może wywoływać problemy, np. z interpretacją tego, co może być „cyfrowym odwzorowaniem” (skan, zdjęcie).

Zastrzeżenia budzi także zaprojektowany ust. 3, zgodnie z którym pismo będzie uznane za doręczone w następnym dniu roboczym od chwili wprowadzenia go przez sąd do środka komunikacji elektronicznej „w taki sposób, żeby adresat mógł zapoznać się z jego treścią”. To z kolei ma wywoływać skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia odpisu pisma procesowego, zawiadomienia, wezwania lub odpisu orzeczenia. Jednocześnie projekt nie przewiduje żadnej formy poświadczenia faktu samego doręczenia. Biorąc pod uwagę skutki związane z doręczeniami pism, przepisy odnoszące się do omawianych kwestii powinny być precyzyjne.

Dodatkowo należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 11 projektu rozwiązania zawarte w art. 9 projektu będą miały także zastosowanie do postępowań wszczę-

tych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, a zgodnie z art. 12 projektu zaprojektowane przepisy mają wejść w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustawy. Przyjęcie tak określonej *vacatio legis* wzmacnia zasygnalizowane wątpliwości.

Vacatio legis (art. 12 projektu)

Zgodnie z art. 12 projektu ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- art. 1 pkt 3, który wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia,
- art. 5, art. 9 i art. 11, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Określona, w szczególności w odniesieniu do art. 5, art. 9 i art. 11 projektu, *vacatio legis* budzi wątpliwości. Podstawowy, czternastodniowy, termin *vacatio legis* wynika wprost z art. 4 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. 2017, poz. 1523, ze zm.), choć w określonych wypadkach przewidzianych przepisami tej ustawy może być krótszy, a w szczególnych okolicznościach dana ustawa może wejść w życie nawet bez *vacatio legis* albo z mocą wsteczną, jeśli nie narusza to konstytucyjnej zasady państwa prawnego. W odniesieniu do tej kwestii Trybunał Konstytucyjny wskazywał na możliwość odstąpienia od *vacatio legis*, o ile dana ustawa nie nakłada obowiązków na obywateli lub inne podmioty niepodlegające organom państwowym, a jej rychłe wprowadzenie w życie podyktowane jest ważnym interesem publicznym⁵. Co więcej, wprowadzając nowe rozwiązania, należy zagwarantować czas na niezbędne przygotowania i pełne zapoznanie się z treścią nowych przepisów.

Trzeba także zwrócić uwagę na niewłaściwą redakcję art. 12 projektu, w którym powtórzono zwrot „od dnia”.

Podsumowanie

- Wprowadzenie możliwości sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej należy uznać za celowe, a kierunek przyjętych rozwiązań co do zasady ocenić pozytywnie. Niemniej niektóre z rozwiązań warto byłoby doprecyzować lub poddać ponownej analizie (np. możliwość sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej wyłącznie na wniosek wierzyciela, publikacja obwieszczenia o sprzedaży nieruchomości jedynie na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej czy przepisy dotyczące rękojmi).

⁵ Zob. m.in. orzeczenie TK z 2 marca 1993 r., sygn. akt K 9/92, oraz wyrok pełnego składu TK z 24 lipca 2013 r., sygn. akt Kp 1/13.

- Przyjęcie konieczności odbywania rozpraw i posiedzeń jawnych w formie „odmiejscowionej”, w szczególności w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, wydaje się rozwiązaniem słusznym. Z kolei zaproponowane regulacje dotyczące możliwości przeprowadzania posiedzenia niejawnego, które stanowią odstępstwo od zasady jawności, wywołują wątpliwości.
- Za pożądane należy uznać zmiany mające na celu uregulowanie możliwości komunikowania się z sądem za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Natomiast kształt zaproponowanych rozwiązań w tym zakresie – w szczególności dotyczący doręczeń elektronicznych – budzi zastrzeżenia.
- Określenie terminu wejścia w życie niektórych przepisów także wydaje się wątpliwe. Ponadto w toku prac nad projektem należałoby rozważyć, czy proponowana w projekcie *vacatio legis* jest wystarczająca do tego, aby adresaci regulacji dostosowali się do nowych rozwiązań.